

PROGRAM FOR MØTER OM LUFTKVALITET 17.06.19

Åpent møte kl.17-19 i bystyresalen

17.00-17.10.	<p>Velkommen ved ordfører Arne Thomassen</p> <p>Fremføring av «Eventyret om den snille portvakten» av Ole Tobias Knudsen fra Rein luft.</p>
17.10-17.20.	<p>Introduksjon om kommunens ansvar for luftkvalitet og folkehelse ved kommunelege Priscilla Hilton og naturforvalter Håvard Telstø.</p> <p>Priscilla Hilton informerte om hvordan kommunelegen jobber, hvilken rolle hun har og hvem hun samarbeider med.</p> <p>Håvard Telstø informerte om Forurensingslovens kapittel 7. Den forvaltes av fellestekniske tjenester og er delegert fra rådmann Lillesand kommune til Birkenes kommune.</p> <p>Lillesand kommune har en målestasjon fra 2014 som står Holta. Den måler SO₂. Den eies og driftes av NILU. Denne avtalen går nå ut, og kommunen er i slutfasen av å knytte til seg ny leverandør av tjenesten. Målingen blir bekostet av FIVEN.</p> <p>I tillegg har Miljødirektoratet pålagt bedriften å måle PAH, den målestasjonen er også på Holta. Det er Miljødirektoratet som er myndighet i forhold til utslippstillatelsen til FIVEN.</p> <p>Punkter kommunen ønsker å jobbe med og bli bedre på:</p> <ul style="list-style-type: none">-Varsling til innbyggerne-Informasjon til innbyggerne, for eksempel på hjemmesiden.-Rapportering- For eksempel månedlige rapporter for målinger fra Holta.
17.25-17.45.	<p>Presentasjon av Miljødirektoratets ansvar i forhold til Fiven Norge AS og Lillesand kommunes rolle i dette.</p> <p>Egen presentasjon ligger på hjemmesiden til Lillesand kommune.</p>
17.45-18.05.	<p>Presentasjon av rapporten om luftkvalitet i Lillesand av forsker Marit Låg fra FHI.</p> <p>Egen presentasjon ligger på hjemmesiden til Lillesand kommune.</p>
18.05-18.25.	<p>Presentasjon av Miljøprosjektet ved Fiven Norge AS.</p> <p>Egen presentasjon, men har ikke avklart om den kan distribueres.</p> <p><u>Hilde Nordvik, administrerende direktør</u> Produserer 20' tonn silisiumkarbid i året. Utslippstillatelse til luft, vann og grunn. Miljødirektoratet er myndighet.</p> <p>Bruker uavhengige analysebyråer. Analyserer ikke egne data selv.</p> <p>Kan bli bedre på samarbeid med kommunen!</p>

	<p><u>Erlend Pedersen, ingeniør</u> Prosessvann. Fiven har et utslipp til Fossbekk renseanlegg som er kommunalt. Det finnes en egen påslippsavtale med Lillesand kommune som regulerer dette.</p> <p>Til Moelva slippes det ikke prosessvann. Det er diffust avrenning fra anlegget / området som går i Moelva. De jobber med renseløsninger ift dette vannet.</p> <p><u>Pål Runde, forsknings- og utviklingsdirektør</u> Tiltak bedriften har startet: -Produksjonsstans dersom ugunstige vær og vindforhold tilsier det. -Miljøprosjekt1- renseprosjekt ovnshus Måleprogram for å bestemme effekten av reduksjon av svovel PAH og støv. -Miljøprosjekt 2- Mist air Minske støv ved hjelp av vann. Pilotanlegg fra mai.</p> <p>Bedriftens presentasjon finnes på hjemmesiden til Lillesand kommune.</p>
18.25-19.00 (møte varte til ca 20:00)	1. Innsendte spørsmål med svar (se under) 2. Spørsmål fra salen

1. Innsendte spørsmål med svar i rødt:

- Det etterlyses mer informasjon fra kommunen. Informasjonen må være lett tilgjengelig på kommunens hjemmesider
Svar fra kommune: Kommunen har forbedret informasjonen på nettsiden og gjort den mer synlig i det siste. Dette vil vi imidlertid jobbe med å forbedre ytterligere når Lillesand kommune får ny plattform for sin nettside. For øvrig vises det til nettsiden luftkvalitet i Norge: <https://luftkvalitet.miljostatus.no/>
- Hvem er kontaktperson og kompetanseperson i kommunen for forurensningsaker? (etterlyser oversikt over delegert ansvar for forurensningsmyndigheten i kommunen)
Svar fra kommunen: Deler av forurensningsloven er delegert til Felles tekniske tjenester for Birkenes og Lillesand kommuner. Deler av folkehelseloven er delegert til kommunelegen.
- Fiven har søkt Miljødirektoratet om en videreføring av dagens utslippstillatelse de neste 5 år.
Svar fra Fiven: Dette er ikke riktig. Bedriften har søkt om redusert grense på flere parametere.
- Samtidig presenteres det et «veikart» for reduksjon av utslipp til luft de neste 5 år. Med andre ord stilles det ingen krav til «veikartet» i utslippstillatelsen. Ingen forpliktelse.
Svar fra Fiven: Info: Veikartet omhandler utslipp til luft fra ovnshus. Det gjelder for SO2, PAH og støv.
SO2 reguleres i dag med en grense på max. 2% SO2 i råvaren.

PAH er ikke søkt om i denne tillatelsen, men vil bli søkt om separat med en nedtrappingsplan i tråd med veikartet.

Når det gjelder støv er bedriftens plan, og veikart, å komme under 80 tonn støv fra ovnshus i 2020 og 50 tonn støv fra ovnshus i 2021.

- Er Fiven villige til å justere utslippstillatelsen ihht «veikartet» for å gi dette økt troverdighet?
Svar fra Fiven: Der er ikke opp til Fiven å justere utslippstillatelsen. Det er opp til Miljødirektoratet.
- Finnes det en plan B – og hva er detaljene rundt denne?
Svar fra Fiven: Dersom ikke renseprosjektet eller Mist Air (konseptet som undertrykker støv, binder seg til gass og partikler) virker er eneste alternativ redusert produksjon. Ved redusert produksjon vil bedriften importere Silisiumkarbid.
- Kommunen har gitt tillatelse til utslipp av mulige helsefarlige stoffer. Har ikke kommunen plikt til å melde fra i forkant til alle som tilbringer sine dager i området (Holta) om mulige helsefarlige stoffer?
Svar fra kommunen: Det er miljødirektoratet som gir utslippstillatelsen. Kommunen har ansvaret for planlegging og utbygging med hjemmel i plan- og bygningsloven. Det innebærer også konsekvensutredninger der luftkvalitet tas hensyn til. Den gang barnehage, skole etc ble utredet og plassert hadde man sannsynligvis ikke så mye kunnskap som i dag.
Når det nå er etablert i dette området er det kravene om måling, rapportering og informasjon i forurensningsforskriften som beskriver kommunens ansvar.
- Kan PAH rapporteres hyppigere og publiseres på kommunens nettside?
Svar fra kommunen: Forurensningsforskriften og luftkvalitetskriteriene opererer med årsmiddelverdier og det er langtidspåvirkning som kan gi helseskader. Rapporten kan publiseres på kommunens nettside. Bedre rutiner på rapportering og informasjon jobber vi med.
- Hvordan henger Fivens påslippsavtale sammen med Lillesand Kommunes utslippsavtale ved Fossbekk? Hvem har ansvar for vannmålinger ved Fossbekk? Måles det også for stoffer som finnes i påslippet i sjøen ved renseanleggets utslipp?
Svar fra kommunen: Påslippsavtale og utslippsavtale. Nei disse henger ikke sammen. Utslippsavtalen dreier seg i hovedsak om biologisk rensing og fjerning av fosfor. Fossbekk er ikke pålagt måling på tungmetaller.
Det er kommunen som utfører alle vannmålinger via sitt akkrediterte driftspersonale. Disse blir rapportert inn til FMVAA.
Det er ikke mulig med måling i sjøen i og med at utslippsrøret ligger midt ute i fjorden. Vi måler på vann som går inn i utslippsrøret inne i renseanlegget.

- Hvordan vil Miljødirektoratet forholde seg om «veikartet» feiler?

Svar fra Miljødirektoratet: Vi har gitt signalisert til bedriften at PAH må ned. Om det ikke går med rensing er reduksjon av produksjon aktuelt.

- Har MD myndighet til å pålegge Fiven en maksimumsgrense som ligger lavere enn forurensingslovens grenseverdier? (F. eks. for SO₂?)

Svar fra Miljødirektoratet: Vi kan sette strengere vilkår dersom vi har en god begrunnelse.

2. Spørsmål fra salen

Bjarte Olsen:

Varslingsrutiner angående Holta. Er det mulig å se for seg varsling på en skjerm?

Svar fra Folkehelseinstituttet: Alle kan gå inn på internett på www.luftkvalitet.miljostatus.no og se time for time målinger. Men det er opp til kommunen på hvilket nivå de vil varsle innbyggerne. Kommunene har ikke plikt til å varsle før høyeste alarmnivå.

Svar fra kommunen: Vi oppfordrer til å bruke nettsiden www.luftkvalitet.miljostatus.no. Der publiseres det målinger av SO₂ hvert 10. min hele døgnet.

Audun Nilsen:

Vann fra prosesshuset/ ovnshuset, hvor går det?

Svar fra Fiven: Det kjøles og går til grunnen. Dette er godkjent av Miljødirektoratet.

Svar fra Miljødirektoratet: Vi har stilt krav om at det ikke brukes mer vann enn nødvendig for å unngå forurensning til grunn (Miljødirektoratet svarte på dette sammen med svaret til Thomas Thomassen (se under)).

Er det ulik svovelinnhold i koksen?

Vi kjøper koks med maks 2% svovelinnhold. Det er traderen som blander koksen.

Fungerte ovnen i 2018 bedre enn den på 80-tallet?

Svar fra Fiven: Har ikke kjørt ovnen med hetten installert enda, men det blir forsøkt i neste uke.

Thomas Thomassen:

Hvem tar PAH- målingene?

Fiven svarer: Det er bedriften selv som utfører målingene. SINTEF molab som har ansvaret og drifter stasjonen, inkludert analyse.

Måles det andre ting enn benzo(a)pyren?

Miljødirektoratet svarer: Ikke som vi kjenner til.

Svar fra Miljødirektoratet: Bedriften har ansvar for målinger. Dioksiner er så vidt vi kjenner til ikke målt. Kanskje noen målinger på 90-tallet. Bedriften har ikke tillatelse til utslipp av dioksiner.

Etterstøl (?):

Har målingene noe verdi når det bare måles på ett punkt? (Holta)

Miljødirektoratet svarer: NILU bestemmer hvor målingene skal være. De har gjort en vurdering av den beste plasseringen av målestasjonen.

Utslippstillatelsen har vilkår, som sier at bedriften må måle utslippene sine. Dette måler virksomheten selv og den må kvalitetssikres av en tredjepart.

Luftkvaliteten måles på Holta, som er det stedet NILU vurderte som den beste plasseringen.

Ole Martin Rypestøl

Spredningsberegning tilsier at målinger av SO₂ er over kriteriet i dag.

Vil dette bety at søknaden som foreligger hos Miljødirektoratet nå ikke kan aksepteres?

Miljødirektoratet svarer: Vi kan ikke svare på noe av dette før vurderer søknaden.

Vi vil vektlegge målingene som vi nå har når vi skal vurdere søknaden, og at grensene skal vurderes på nytt.

Målingene fra målestasjonen på Holta viser det reelle nivået av SO₂. Spredningsberegningen er nyttig for å se på spredningen av SO₂ fra bedriften.

Harald Nes Rislå

Hvorfor har det tatt så lang tid å komme frem til tiltakene?

Hvorfor skal innføring av tiltak vente helt til 2025?

Svar fra Fiven: Hvorfor det ikke har skjedd før? Vi ble stoppet gang på gang av teknologi. Hvorfor sier du 2025? Vi holder på å installere det nå!

June Fylkesnes

Leses rapporter som finnes der ute av naturforvalter og kommunelege?

Kommunen svarer: Hvilke rapporter menes det? Vi leser ikke alle rapporter. Vi skal ikke være eksperter på dette faget, de finnes hos Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet. Vi jobber grundig med det som kommer inn som det kreves at vi setter oss inn i, men dette er bare en liten del av vår arbeidshverdag og vi har mange andre oppgaver innenfor vår stilling.

Svein Helge Grødem

Forebygging er viktig!

PAH forekommer i Lillesand. Og vi har dobbelt så høye forekomster som Oslo.

Har kommunen råd til dette?

Hva vil kommunen gjøre?

Ordfører svarer: jeg ønsker å svare på dette i min avrundning av møtet.

Anne Torhil Huglend

Er det gjennomført undersøkelser/ studier på helseeffekter til innbyggere i Lillesand over tid?

Kommunen svarer: Folkehelseinstituttet har på hjemmesiden en oversikt hvor en kan gå inn og se på Folkehelseprofilene til de ulike kommunene. <https://www.fhi.no/hn/helse/>

Er det vurdert å flytte fabrikk fra folk/ skole/boliger eller omvendt?

Ordfører svarer: Det har ikke vært et tema å flytte bhg/ skole.

Fiven svarer: Det har ikke vært et tema å flytte bedriften.

Kvikksølv: Fra 1994-2018 har bedriften sluppet ut 36 kg til sammen.

Er det målt kvikksølv i grunn i Lillesand?

Miljødirektoratet svarer: Bedriften har tillatelse til å slippe ut 1,5 kg i året. Bedriften skal levere en tilstandsrapport i november 2019 hvor dette skal med.

Andreas Ludvigsen

Kan en gradere utslippstillatelsen?

Fiven svarer: Vi har en midlertidig utslippstillatelse. Vi skal redusere år for år, og vi skal vise at vi trapper ned.

Svar fra Miljødirektoratet: De årlige utslipp blir rapportert til Miljødirektoratet. Dette er offentlig informasjon og slik blir bedriften monitorert hvert år.

Kristine (?)

Barnehager og skoler ligger i nærheten av bedriften. Samtidig som vi har sett av barn er en spesielt utsatt gruppe for påvirkning.

Hva er veien videre?

Hva tenker vi å gjøre videre for de kommende generasjoner?

Ordfører svarer: jeg ønsker å svare på dette i min avrunding av møtet.

Stian Foss

Hva skjer med det støvet som allerede har landet? I Holta på skolen, i barnehagen, på idrettsplassen. Det er mange tiår med støv som har lagt seg.

Er det blitt gjort undersøkelser i grusbanen på Holta og sandkasser i barnehager ift støv?

Svar fra Folkehelseinstituttet: oppvirling av deponert støv kan også forårsake helseeffekter.

Svevestøvnivåene lå under luftkvalitetskriteriene når de ble målt. Derfor ser vi ikke på dette som en helsefare.

Kan det tas prøver på idrettsanlegget på grusbanen? Sedimentprøver som går dypere ned enn overflaten?

Folkehelseinstituttet svarer: er usikker på hvor mye en får ut av det eller om det er gjort før.

Rutiner ved havna. Det er lastebiler som kjører uten dekke, og det er mye søl i forhold til transporten som er der nede. Er det noe vilje fra bedriftens side fra å unngå søl fra kai?

Fiven svarer: Når var siste observasjon av dette? Vi har gjort en grundig jobb med å regulere dette med transportfirmaene. Fiven vil veldig gjerne ha tilbakemelding på observasjoner.

Hvorfor er det ikke blitt tatt sedimentprøve fra havnebassenget?

Kommunen svarer: Det har ikke vært et tema.

Audun Nilsen

Det gjelder stans av produksjonen under ugunstige værforhold, når kommer effekten?

Fiven svarer: Vi får effekt av å slå ned produksjonen på målestasjonen på Holta etter ca 1,5 time.

Vegard Strømman

Kan kommunen gjøre noe mer?

Kan kommunen finne ut om de ulike forslagene som er kommet frem her er mulig? Målinger i luft og prøver av sedimenter?

Har Lillesand kommune VILJE til å gjøre noe?

Kommunen (naturforvalter) svarer: Vi har vilje til å gjøre noe mer, men har begrensede ressurser og mange oppgaver.

Petter Toldnæs

Fiven må være mer tilgjengelig for innsyn, dele prosjekter etc på nettsiden.

Hensikten er å vise hvordan de jobber med å redusere utslippene.

Andre spørsmål/ kommentarer som kom fra salen

Kan Fiven dele værmodellen de har?

Fiven svarer: Bedriften kan ikke her og nå love å dele værmodellen. Vi har brukt den i 3-4 måneder, og resultatene har stort sett vært lovende.

Fiven kan i etterkant legge til at data vi benytter ligger på vårt eget nettverk og det er ikke tilgjengelig for andre av IT-sikkerheten til bedriften (denne setningen er lagt til referatet i etterkant).

Kan kommunen få inn i læreplanen at det blir informert om forurensingen i Lillesand på barne- og ungdomsskolen/ videregående?

Ordfører svarer: Det må vi ta opp med sektor for skole og barnehage.

Et forslag er en tavle på målestasjonen slik at folk kan se hvilken målinger som er i sanntid.

Ordfører Arne Thomassen avrunder

Han foreslår at de politiske partiene har et debattmøte før kommunevalget: hva vil vi videre?

Politikerne **kan** gjøre noe i budsjettarbeidet, for eksempel bevilge midler til økt stilling til miljøvernrådgiver og kommunelegen!

Det er viktig at det er en god dialog mellom bedriften, miljødirektoratet, folkehelseinstituttet og Lillesand kommune. Og at vi også får grupper som *rein luft* inn i dette arbeidet.

Vi vet mye mer i dag enn før, det stilles strengere krav og det er et stort engasjement!

Lillesand er en av få kommuner som faktisk har målinger.

Vi har alle et felles ansvar!